

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 394/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om arbetslösheten bland högskoleutbildade

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 394/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Inka Hopsu /gröna m.fl.:

Vad ämnar regeringen göra för att avhjälpa arbetslösheten bland högskoleutbildade och

hur säkerställer regeringen att arbetskraftstjänsterna framgångsrikt kan stödja sysselsättningen av högskoleutbildade?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Det procentuella antalet arbetslösa med högskoleutbildning har ökat under de senaste två åren – 2023 var antalet arbetslösa som lägst cirka 50 000 medan det nu är cirka 79 000. Det är dock skäl att komma ihåg att andelen av befolkningen i arbetsför ålder som har en högskoleutbildning har ökat på längre sikt medan andelen av dem som har examen på andra stadiet har minskat. Detta syns naturligtvis också i antalet arbetslösa, även om arbetslöshetsgraden förblir nästan oförändrad. Sedan 2022 har andelen högutbildade arbetslösa ökat från cirka fyra procent till fem procent. Nivån är inte historiskt hög. Sysselsättningsgraden bland högutbildade 25–64-åringar uppgick under det andra kvartalet 2025 till 88,6 procent. Sysselsättningen bland högutbildade är samtidigt nästan på rekordnivå.

Finland har lidit av effekterna av det svåra konjunkturläget. Samtidigt påverkar Rysslands brutala anfallskrig i Ukraina oundvikligen Finland på ett särskilt sätt bland annat på grund av gränsfrågor.

Det finns dock tecken på en positiv förändring. Enligt arbetsmarknadsprognosen som publicerades av arbets- och näringsministeriet den 14 november 2025 och som sträcker sig fram till slutet av 2027 väntas antalet sysselsatta börja öka ännu i slutet av 2025. Ökningen av sysselsättningen förutspås tillta 2027, då även arbetslösheten förutspås börja minska klart. I år är arbetslöshetsgraden i genomsnitt 9,5 procent och nästa år 9,3 procent. Arbetslöshetsgraden sjunker till 8,8 procent år 2027. När arbetslösheten börjar minska fördröjs för närvarande framför allt av en ökning av arbetskraften. Arbetskraften ökar i synnerhet på grund av invandringen och den ökade sysselsättningen bland äldre.

Sysselsättningen visar tecken på spirande tillväxt även inom flera sektorer. Till exempel enligt arbetskraftsundersökningen i september verkar antalet sysselsatta inom den privata sektorn visa tydligare tecken på en inledande ökning. Sysselsättningen har också börjat öka tack vare exporten och investeringarna inom industrin samt logistikbranschen. Det bör dock observeras att högskoleutbildade ofta arbetar med uppgifter, såsom inom forskningsintensiva branscher och servicebranscher till affärsverksamheten, där variationer i efterfrågan har en betydande inverkan på efterfrågan på arbetskraft. I dagens konjunkturläge och då branschinvesteringarna är mindre än tidigare är också efterfrågan på arbetskraft måttligare.

Kommunerna svarar för ordnande av den offentliga arbetskraftsservicen från och med den 1 januari 2025 (Lag om ordnande av arbetskraftsservice 380/2023 § 12). Servicen omfattar tjänster för både person- och arbetsgivartjänster. För att kunna ordna servicen har kommunerna anvisats finansiering som icke-öronmärkt statsandel. Dessutom styrs kommunerna av en finansieringsmodell som uppmuntrar kommunerna att utveckla verksamheten så att den främjar sysselsättningen.

Sysselsättningstjänsterna erbjuder många sätt att svara på de högskoleutbildades servicebehov. I vilken grad de arbetslösa deltar i frivillig utbildning som stöds med arbetslöshetsförmån har i många sysselsättningsområden varit nästan oförändrad, likaså har deltagandet i den statsandelsfinansierade arbetskraftsutbildningen (som finansieras av undervisnings- och kulturministeriet) hållits på nästa samma nivå som före reformen av arbets- och näringstjänsterna. Högutbildade arbetslösa deltar särskilt i korta utbildningar av fortbildningstyp och våren 2025 har det förekommit utmaningar i tillgången till den här typen arbetskraftsutbildning och med att sysselsättningsområdena inleder sin verksamhet och verksamheten organiseras.

Under hösten har arbets- och näringsministeriet fört samarbets- och uppföljningsdiskussioner med alla 45 sysselsättningsområden, NTM-centralerna och UF-centren. I diskussionerna med sysselsättningsområdena har det dock framkommit att servicehänvisningen till korta arbetskraftsutbildningar har ökat under hösten och att nya utbildningsupphandlingar pågår i sysselsättningsområdena. Även färdigheterna för så kallade gemensamt anskaffade utbildningar som ordnas tillsammans med arbetsgivaren är goda och de kan inledas snabbt enligt arbetsgivarnas behov. Efterfrågan på dessa utbildningar har ännu varit liten i det nuvarande arbetsmarknadsläget, eftersom utbildningarna syftar till att rekrytera ny arbetskraft till arbetsgivare.

För att snabbt förbättra sysselsättningsläget beslöt regeringen vid budgetförhandlingen 2025 att satsa särskilt på sysselsättningen av unga, på att stimulera byggbranschen 2026 och på att förbättra småföretagarnas sysselsättningsförutsättningar. Samtidigt fortsätter regeringen sina åtgärder för att främja tillväxten. Regeringen beslutade vid höstens budgetförhandling att reservera 30 miljoner euro för sysselsättningssedlar för unga. Dessutom beslöt regeringen att inleda en beredning för att underlätta arbetslösa arbetssökandes studier under arbetslösheten. För personer över 25 år tryggas möjligheterna att studera vid öppna universitet och öppna yrkeshögskolor under arbets-

löshetstiden i större utsträckning än i nuläget. Ändringen förtydligar de arbetslösas studiemöjligheter i och med att byråkratin i anslutning till förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmån minskar.

Trots den nuvarande situationen kring efterfrågan på högskoleutbildad arbetskraft ökar behovet av högskoleutbildad kompetens kontinuerligt och situationen förväntas vara temporär. På lång sikt har sysselsättningsläget för högskoleutbildade varit betydligt bättre än för till exempel personer med yrkesutbildning på andra stadiet. Skillnaden mellan efterfrågan och utbudet på högutbildad arbetskraft har också varit mindre än för andra grupper, även i den nuvarande lågkonjunkturen. Utbildning är fortfarande en lönsam investering för individen och till exempel inom teknologiindustrin förväntas redan att över 60 procent av dem som rekryteras har kompetens på högskolenivå.

Helsingfors 4.12.2025

Arbetsminister Matias Marttinen